

W związku z trwającymi konsultacjami społecznymi aneksu do planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Białowieża sporządzonego na lata 2012–2021 oraz aneksu do Prognozy oddziaływania planu na środowisko, PTOP przekazuje swoje uwagi do udostępnionych materiałów.

(1) Podstawowym zarzutem dyskwalifikującym prognozę ekspertyzy na potrzeby aneksu do Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża (dalej: „prognoza”), jako bezstronne oraz obiektywne źródło wiedzy o wpływie planowanych zabiegów na środowisko (głównie przedmioty ochrony obszaru Natura 2000), jest przyjęta metodyka oceny poszczególnych parametrów środowiska oraz wpływu planu na te parametry, która: „*polegała głównie na ocenie eksperckiej (...)*.” Liczba gatunków grzybów, roślin i zwierząt oraz siedlisk występujących w Puszczy Białowieskiej, w tym tylko tych ujętych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej sprawia, że bez zaangażowania w analizy ekspertów od konkretnych zagadnień (gatunków i siedlisk), nie istnieje możliwość rzetelnej oceny wpływu planowanych zabiegów na wszystkie przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska. Należy podkreślić, że większość wniosków eksperckich oparto na publikacjach Ministerstwa Środowiska, tj. poradnikach ochrony siedlisk i gatunków – przewodniki metodyczne, pochodzących z 2004 roku. Wiedza, szczególnie na temat wielu gatunków ptaków, od tego czasu uległa diametralnej zmianie. Tylko odniesienie się do najnowszej wiedzy (w tym publikowanych i recenzowanych artykułów) może być podstawą kompetentnej oceny eksperckiej. Natomiast większość z ubogiej jak na tak ważne opracowanie literatury, zawartej w ekspertyzie, to prace pochodzące z lat 80. i 90. XX wieku (najnowsze pochodzą z 2002 roku). W 2013 roku ukazał się podręcznik: *Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł. (red.). Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. GDOŚ, Warszawa*, który zawiera najnowsze podsumowanie wiedzy na temat gatunków stanowiących przedmioty ochrony na obszarach Natura 2000 i sposobów ich ochrony. Zatem zasadne byłoby korzystanie również z tego opracowania wydanego i sygnowanego przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, a nie tylko o wspomniane materiały pochodzące sprzed ponad 10 lat.

(2) Masowe gradacje kornika drukarza *Ips typographus* są zjawiskami naturalnymi w naturalnych ekosystemach leśnych, a obecnie związane głównie ze zmianami klimatycznymi, co potwierdzają liczne badania:

Jönssona A. M., Hardingb S., Barringa L., Hans Peter Ravnc H. P. 2007. Impact of climate change on the population dynamics of *Ips typographus* in southern Sweden. *Agricultural and Forest Meteorology* 146: 70-81.

Lange, H., B. Økland, and P. Krokene. 2006. Thresholds in the life cycle of the spruce bark beetle under climate change. *InterJournal* 1648: 1–10.

Schlyter, P., I. Stjernquist, L. Barring, A. M. Jönsson, and C. Nilsson. 2006. Assessment of the impacts of climate change and weather extremes on boreal forests in northern Europe, focusing on Norway spruce. *Climate Res.* 31: 75–84.

Christian Temperli, Harald Bugmann, Ché Elkin. (2013) Cross-scale interactions among bark beetles, climate change, and wind disturbances: a landscape modeling approach. *Ecological Monographs* 83, 383-402.

- Lorenzo Marini, Matthew P. Ayres, Andrea Battisti, Massimo Faccoli. (2012) Climate affects severity and altitudinal distribution of outbreaks in an eruptive bark beetle. *Climatic Change* 115, 327-341.
- Maartje J. Klapwijk, Matthew P. Ayres, Andrea Battisti, Stig Larsson. 2012. Assessing the Impact of Climate Change on Outbreak Potential. *Insect Outbreaks Revisited*, 429-450.
- Anna Maria Jönsson, Susanne Harding, Paal Krokene, Holger Lange, Åke Lindelöw, Bjørn Økland, Hans Peter Ravn, Leif Martin Schroeder. 2011. Modelling the potential impact of global warming on *Ips typographus* voltinism and reproductive diapause. *Climatic Change*.
- Anna Maria Jönsson, Lars Barring. 2011. Future climate impact on spruce bark beetle life cycle in relation to uncertainties in regional climate model data ensembles. *Tellus A* 63:10.1111/tea.2011.63.issue-1, 158-173. Online publication date: 1-Jan-2011.

Planowane zabiegi nie będą miały zatem żadnego realnego wpływu na zatrzymanie gradacji kornika drukarza, a wpłyną jedynie na pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk wielu gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska (np. dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł białostrzbiety).

(3) Zapisy prognozy są niezgodne z obowiązującym zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004. Wynika to z faktu sporządzenia jej przed wejściem w życie cytowanego dokumentu. Zatem dalsze procedowanie tego opracowania jest pozbawione podstaw prawnych i merytorycznych. Należy w związku z tym przygotować ekspertyzę uwzględniającą zapisy obowiązującego PZO oraz bardziej miarodajną metodykę, gwarantującą wyciągnięcie obiektywnych wniosków.

(4) Pomimo ośmiokrotnego zwiększenia rocznego pozyskania drewna, w rozdziale „*Oddziaływanie na obszary Natura 2000*”, punkt ten pozostawiono bez żadnego rozwinięcia, stwierdzając jedynie lakonicznie, że „*zasadniczo zapisy zwarte dotyczące oddziaływania na obszary Natura 2000, opisanego w Prognozie na lata 2012-2021, nie wymagają aktualizacji.*” Tego typu podejście do oceny oddziaływania planowanych zabiegów na najbardziej naturalny ekosystem w Europie jest niedopuszczalne i świadczy o bardzo niskiej jakości analizowanego opracowania i powierzchownym potraktowaniu problemu.

(5) Tabela wpływu zabiegów gospodarczych na gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony w sieci Natura 2000, zawiera szczegółową analizę tylko dla 3 gatunków (orlik krzykliwy, bocian czarny, włochatka – gatunki strefowe), natomiast pozostałe zostały potraktowane pobieżnie bez szczegółowego uzasadnienia (np. sóweczka, która również należy do gatunków strefowych). Poza tym część ta zawiera pewną niespójność – orlik krzykliwy znajduje się w części poddanej szczegółowej analizie (gatunek podgalający wpływowi), a następnie wymieniono go w części, gdzie opisano gatunki, na których realizacja zabiegów nie będzie miała wpływu (strona 26).

(6) Na zakończenie należy dodać, że wnioski i podsumowania płynące z prognozy pełne są ogólników i stwierdzeń oraz niepodpartyh empirycznymi i naukowymi dowodami.